

Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme i 1899.

Af E. Rostrup.

I 1899 har jeg modtaget 191 Forespørgsler og Henvendelser angaaende Plantesygdomme, nemlig 49 + 82 + 60 fra Landbrugere, Havebrugere og Skovbrugere. Dette er en Del færre Henvendelser end jeg plejer at modtage, idet jeg som Gennemsnit i de forudgaaende 10 Aar har modtaget 209 om Aaret, nemlig 75 + 74 + 60 vedkommende Landbrugsplanter, Haveplanter og Skovtræer. Det ses heraf, at Formindskelsen i 1899 udelukkende skyldes Landbrugets Avlsplanter, idet Forespørgslerne fra Havebrugets Side endog var over det normale og for Skovbrugets Vedkommende nøjagtig svarede til Gennemsnitstallet. Dette stemmer ganske med den Erfaring, der paa anden Maade er gjort, nemlig at de sædvanlige og da navnlig de af Snyltesvampe fremkaldte Sygdomme var stærkt tilbagetrængte i det forløbne Aar for Markplanternes Vedkommende. Til Gengæld led Landbrugets Avlsplanter saa meget mere af Tørken; men de heraf fremkaldte Lidelser vare saa iøjnefaldende og forstaaelige, at der ingen Anledning var til herom at indsende Forespørgsler.

Foruden de her medregnede Henvendelser har jeg modtaget en betydelig Mængde Svampe, deriblandt ogsaa mange Snyltesvampe paa Kulturplanter blot til Artsbestemmelse i videnskabeligt Øjemed, ikke alene fra Danmark og Island, men navnlig fra Udlandet, saaledes en Kasse med adskillige Hundreder af Svampearter fra Norge, en Sending af 60 Poresvampe fra Ungarn, Samlinger af brasilianske Svampe m. m.

Holder jeg mig til de ovennævnte 191 Forespørgsler vedkommende Plantesygdomme, kan Aarsagerne til disse henføres til følgende Grupper:

	Landbrug	Havebrug	Skovbrug	Ialt
Angreb af Snyltesvampe . .	30	40	49	119
— Insekter o. lign. . .	5	18	4	27
Forskellige fysiske Aarsager .	10	14	6	30
Ukrudtsplanter og Varieteter af Kulturplanter	4	10	1	15
Tilsammen	49	82	60	191

Fordelingen af disse Henvendelser efter Landsdelene var følgende:

	Landbrug	Havebrug	Skovbrug	Ialt
Sjælland	22	47	28	97
Fyn	3	14	15	32
Smaaøerne	7	3	1	11
Jylland	12	17	16	45
Udlandet.	5	1	0	6
Tilsammen	49	82	60	191

Som sædvanlig har jeg i Gartner-Tidende givet en Række Besvarelser af modtagne Forespørgsler i Aarets Løb, for saa vidt de angik Haveplanter.

I December 1899 udsendtes som sædvanlig en Række Spørgsmaal paa trykte Skemaer til 262 Landmænd, spredte i alle Landets Egne; fra disse er nu modtaget 187 udfyldte Skemaer, af hvilke 97 hidrører fra Jylland, 90 fra Øerne, nemlig 42 fra Sjælland, 21 fra Fyn, 7 fra Lolland, 4 fra Falster, 4 fra Bornholm, 3 fra Langeland, 2 fra Møen, 2 fra Samsø, 1 fra hver af følgende Øer: Læsø, Amager, Taasinge, Ærø, Avernakø.

De i Skemaerne opførte Spørgsmaal vedkommende Ukrudtsplanter og Plantesygdomme var følgende:

1. Hvilke Ukrudtsplanter var afvigte Sommer mest fremtrædende? a. i Vintersæden, b. i Vaarsæden, c. i Græsmarken.
2. Har der i det sidste Aar været prøvet nye eller særlige Midler til Ukrudtets Bekæmpelse, og da hvilke og med hvilket Resultat? 3. Er der gjort andre særlige Iagttagelser vedkommende Ukrudtet. 4. Har der i 1899 vist sig nogen Sygelighed foraarsaget af Snyltesvampe, Insekter eller andre Forhold hos:

a. Kornarterne? — b. Foderbeder (Runkelroer)? — c. Turnips?
 — d. Rutabager (Kaalrabi)? — e. Kartoffler? — f. Kløver. —
 g. Græs? — h. Andre Landbrugsplanter?

Som Hovedresultat af disse Besvarelser kan anføres, at Ukrudtsplanter og Sygdomme foraarsagede af Snyltesvampe har været usædvanlig lidt fremherskende i den tørre Sommer 1899, hvorimod Angreb af Insekter paa Landbrugsplanter har været meget stærkere end sædvanlig.

Det viser sig saaledes, at af de 187 modtagne Skemaer er Spørgsmealet om Sygdomme hos Landbrugsplanter i 78 Tilfælde besvaret enten med Nej eller „usædvanlig lidt“ eller Rubriken er blank, hvad der vel vil sige det samme. Fra 16 Indsendere er alene omtalt Svampeangreb paa en eller anden Avlsplante, fra 29 baade Svampe- og Insektangreb og endelig findes i 64 af Skemaerne alene omtalt Insekter eller andre mindre Dyr som Aarsag til Sygdomsforhold. Tørken er selvfølgelig anført fra mange Steder som en væsentlig Aarsag til et ringere Udbytte: „Tørke over hele Linien“ (Fyn), „Saa vidt jeg kan skønne maa det udelukkende tilskrives Tørken, at en Del Afgrøder udvikledes saa mangelfuldt“ (Sjælland), „Tørken har formindsket Udbyttet“ (Jylland) osv.

Grundet paa indsendte Forespørgsler, ledsaget af Materiale, paa Besvarelser i Skemaerne og egne Iagttagelser paa Rejser skal her meddeles en Oversigt over Sygdomsforholdene hos de enkelte Grupper af Landbrugets Avlsplanter.

Kornarter.

Angaaende Sygdomme hos Kornarterne, foraarsagede af Snyltesvampe, har jeg kun modtaget meget faa Henvendelser, ialt 7, nemlig 4 Sendinger af Byg, 1 af Havre og 2 af Hvede, angrebne af de sædvanlige Sygdomme: Rust, Brand og Branddug, men sædvanlig kun i ringe Grad. Kun fra en større Ejendom i Nordfyn har jeg modtaget en Henvendelse angaaende en usædvanlig Masse Brandax i Byg. Alt det tærskede Byg blev graaligt, saa det var vanskeligt at sælge det, og „en Haandfuld Straa indeholder indtil 10 Brandax“. Der havde tidligere kun vist sig enkelte Brandax i Bygget, og hos Naboen

var i sidste Sommer heller ikke flere Brandax end ellers. Ved Damptærskningen dampede Bygget, saa at Folkene, Maskine, Loft, Sække, alt var sort af Brandstøv. Det tilføjes i Meddelelsen, at Høsten af 2 Tdr. af Erh. Frederiksens Krysningsbyg, som sidste Foraar købtes af en Nabo til Udsæd og blev saaet i Nærheden af den anden Byg, intet fejlede. Udsæden til det stærkt brandige Byg blev tærsket i Efteraaret 1898 og henlaa paa Loft hele Vinteren. Det er aabenbart dette Sædekorn, der har været smittet af Brand. De modtagne Brandax viste sig at tilhøre den dækkede Bygbrand. Jeg tilraadede at erhverve Byg til Udsæd andensteds fra, at undgaa at anbringe Saasæd af Byg i de første Par Aar i de stærkt smittede Lokaler og at afsvampe de Sække, der var benyttede til det brandige Byg, forsaavidt de skulde bruges til at transportere Saasæden.

I de indsendte Skemaer findes ogsaa kun faa Meddelelser om Sygdomme hos Kornarterne; af de 187 Besvarelser er vedkommende Rubrik enten blank eller udfyldt med et Nej eller „mindre end sædvanlig“ i 152 Tilfælde; i 20 nævnes visse Svampeangreb, i 15 Insektangreb. Svampeangrebene angaar næsten alene Brand i Hvede, Byg og Havre; af herhørende Udtalelser skal anføres følgende. Vendsyssel: „Hyp-pig Brand i Graa Havre“. Skanderborg: „Brand i høj Grad i Goldthorpe-Byg“. Rudkøbing: „Særlig megen Brand i en Afgrøde Imperialbyg“. Bornholm: „Særlig mange Brandax iaar i 2rad. Byg“. Aarhuseggen: „Mere Brand i Byg og Havre end ellers“. Aarup: „Brand har vist sig i stor Mængde i to Hvedemarker og i flere Byg- og Havremarker“. Holbæk-eggen: „Vi havde i Aar Masser af Brand i Hveden til Trods for at denne var behandlet efter alle Kunstens Regler med Ceresbejse“. Avernakø: „En Del Brand i Havre og Byg.“

Rust paa Sæden synes i de fleste Egne af Landet at have været meget lidt iøjnefaldende; den er i Skemaerne kun nævnet af to Indsendere, og af den ene kun for at bemærke, at Rusten i Havren, der var i Tiltagen i de sidste Aar, ikke havde vist sig iaar (Viborg-Eggen). Fra Ærø (L. P. Lauritzen) har jeg modtaget en Del Meddelelser om forskellige Rustsvampes Op-træden, hvoraf nogle Uddrag fortjener at anføres. Det hedder saaledes om Gulrust (*Puccinia glumarum*): „Angrebet af denne kan næppe betegnes som særlig epidemisk; enkelte

Hvedemarker var stærkt angrebne, medens andre var fri. Der synes at være en ulige Modtagelighed for dens Angreb, hvilket dog ikke synes at være bundet til Hvedevariateten, da en Mark kan være stærkt angreben, medens en anden i Nærheden af samme Sort er fri. Af Byg er det udelukkende den Sexradede, som angribes i nævneværdig Grad af denne Rustart; der findes ofte i Bygmarken visse Udgangspunkter for denne Rust, nemlig enkeltstaaende, kraftige Bygplanter, som meget tidlig viser sig stærkt angrebne; fra et saadant Udgangspunkt kan Rusten paa faa Dage gribe stærkt om sig. Den egentlige Bygrust (*Puccinia anomala*) optræder senere og mere ensartet udbrudt end Gulrust; Toradet Byg angribes stærkere af den end Sexradet Byg. Oxetunge-Græsrust eller Brûnrust (*Puccinia Rubigo*) angreb i temmelig høj Grad Rugen baade paa Blade og Straa, saa at det i adskillige Marker var vanskeligt at finde en Rugplante, der var fri, hvorimod der kun fandtes meget lidt af den paa Hvede." Angaaende Berberis-Græsrust eller Sortrust (*Puccinia graminis*) anføres endvidere fra Ærø, at Berberissens Fjærnelse har haft god Virkning. Meddelelsen angiver, at han om Efteraaret fandt Timothé stærkt angrebet af Sommersporer (Uredosporer) af denne Svamp paa Steder, hvor ingen Berberis fandtes og hvor Kornmarkerne var aldeles fri; men dette stemmer godt nok med, at den paa Timothé optrædende Rust antagelig er en selvstændig Art, som ikke har med Berberissens Skaalrust at gøre og som af Eriksson og Henning er kaldt *Puccinia Phleipratensis*; den udmærker sig blandt andet ved, at dens Uredosporer kan overvintre.

Skønt Rustsvampene i det hele kun har haft ringe Betydning for Sæden i det forløbne Aar, har jeg dog paa enkelte Lokalteter set den optræde med en endog usædvanlig Styrke, hvor Kornmarken havde en noget indesluttet Beliggenhed og Dugdannelsen i de klare og stille Nætter var betydelig. Jeg saa saaledes i Begyndelsen af Juli en Rugmark i Hornbæk-Eggen, der havde et meget ejendommeligt Udseende, idet samtlige Blade, i alt Fald i Yderkanterne af Marken, var bedækkede med et sammenhængende rustrødt Lag af Uredosporer, tilhørende Brûnrust (*Puccinia Rubigo*); et Par Uger senere var det røde Lag erstattet af talrige smaa sorte Hobe af Basidiefrugter. Der fandtes rundt om Marken rigeligt baade

af Læge-Oxetunge og Krumhals. I Midten af Juli iagttog jeg i en anden Rugmark i Hornbæk By et usædvanligt heftigt Angreb af Sortrust (*Puccinia graminis*), idet alle Straa fra nederst til øverst var bedækkede med lange Striber af Uredohobe tilhørende nævnte Svamp, saa at næppe et frisk Straa var at finde, og i Slutningen af Maaneden var Straaene kulsorte af de talrige Basidiefrugter. Men det viste sig da ogsaa, at i de tæt til Rugmarken stødende Villahaver fandtes talrige Berberisbuske; disse tilhørte en Form med røde Blade, der af mange anses for uskadelige i deres Forhold til Sæden; men dette er en Misforstaaelse, da de huse den samme Skaalrust og i samme Mængde som den almindelige grønbladede Berberis. Fra Stevns fik jeg Meddelelse om, at der hos flere Landmænd, som havde saaaet samme Bygsort, en „Krysningsbyg“, der tidligere havde givet en meget smuk Afgrøde, fandtes helt op i Axene et saa stærkt Angreb af Rust, at der „iaar omtrent var Misvæxt; i alle Axene begyndte Udtyndingen i Midten“.

En Rugmark i Nærheden af Villingebæk havde i sidste Halvdel af Juli, lige før Høst, et ejendommeligt pjusket Udseende med ved Grunden liggende, bugtede og ofte knækkede Straa og med daarligt udviklede Ax, med mange Spring og svange Kærner. Rugen saa ud til at lide af en Sygdom, som jeg ikke har bemærket før her i Landet, men som i de senere Aar er optraadt ret hyppigt paa Vintersæden baade i Tyskland og i Frankrig, hvor den kaldes Piétin du blé, og som forarsages af en Kærnesvamp, *Ophiobolus graminis*. Ved Grunden af Stammen fandtes en sort støvformet Svamp, som er beskrevet under Navn af *Coniosporium*, men som efter nøjere Undersøgelser*) skal være et til den nævnte Kærnesvamp hørende Knopcell stadium. Selve Sporehusene udvikler sig først senere, paa den tilbageblevne Stub, hvor de overvintrer. Jeg medtog derfor Prøver af denne Rugstub, som jeg kultiverede i et fugtigt Rum for at faa Svampen videre udviklet; der fremkom ogsaa i Efteraaret en Del smaa sorte Sporehuse ved

---

*) Dette Forhold er først bleven oplyst i en af Franskmanden Louis Mangin besvaret Prisopgave, der var udsat af det kgl. danske Videnskabernes Selskab og offentliggjort i Oversigt over Selskabets Forhandlinger 1899 S. 213—270 under Titel af „Contribution à l'étude de quelques parasites du Blé“, med 3 Tavler.

Grunden af Straaene, men da der ogsaa udviklede sig forskellige Raadsvampe paa disse, blandt andet en Del meget smaa Blækhatte, *Coprinus sp.*, gik de nævnte Sporehuse til Grunde uden at opnaa Modenhed, saa at jeg ikke blev i Stand til at konstatere, om de tilhørte den omhandlede *Ophiobolus*.

Jeg har fra flere Steder faaet tilsendt og ligeledes selv fundet en Del Byg- og Rugplanter med fuldstændig svange og sværtede Ax, der skyldtes en Branddug, *Cladosporium graminum*; den kan dog i vaade Aar optræde i langt større Mængde end den gjorde i sidste Sommer. Sexradet Byg var nogle Steder stærkt angrebet af Meldug.

Den i tidligere Beretninger omtalte Stribesyge hos Byg synes i sidste Sommer at være optraadt i ringere Grad end sædvanlig. Fra Naksboveggen modtog jeg i Begyndelsen af Juli Maaned en Del Bygax, som havde et abnormt Udseende, med aabne, oppustede Avner og mindre normalt udviklede Frugtknuder i en Del af Blomsterne; de viste sig navnlig i Mængde paa en Forpløjning under Alletræer. Der var for det blotte Øje intet mistænkeligt at finde; men ved at henligge nogle Dage i fugtigt Rum udviklede sig paa alle de syge Ax en Mængde sorte, haarede Sporehuse, som viste sig at tilhøre en Svamp, *Chaetomium comatum*, der hyppig træffes paa døde Straa af forskellige Kornarter og andre Græsser, og som anses for kun at være en Raadsvamp, hvad den formodentlig ogsaa er i det nævnte Tilfælde, saa at Aarsagen til den nævnte Sygelighed vel maa søges andensteds.

Fodergræsser og Bælgplanter.

Angaaende Græsmarken er der ikke stort andet at nævne end den vel bekendte Ødelæggelse, Standsning i Væksten og Mangel Genvæxt efter Høst og Afgræsning, foranlediget af Tørken. Paa Spørgsmaalet om Sygdomme hos Græs er der kun indløbet en eneste Besvarelse angaaende Svampeangreb, nemlig fra Ulfborg: „Ubetydelig Rust paa Græs; Agerhejre meget angrebet af Hejrebrand (*Ustilago bromivora*)“. Blandt de modtagne Forespørgsler er der slet ingen, som angaar Fodergræsser. Af egne Iagttagelser skal kun anføres stærke Angreb af Brunrust paa Blød Hejre et Par Steder i Nordsjælland. Ret paafaldende forekom det mig paa en Græsmark

i Hvidovre at bemærke enkelte Tuer af Almindelig Rajgræs, hvis talrige Skud var saa stærkt angrebne af Kronrust (*Puccinia coronifera*), at der ikke var et Blad, som var gaaet fri af samme, saa at hele Tuen i Afstand var kendelig ved sin røde Farve, medens talrige omgivende Tuer af Rajgræs var friskgrønne, uden Spor af Rust. Det saa ud som om Svampens Mycelium havde udbredt sig overalt i alle Plantens Dele. Det er jo muligt, at de enkelte saa stærkt angrebne Tuer hidrørte fra indblandet irsk Rajgræs, der er langt mere modtagelig for denne Rust end hjemmehørende Rajgræs. Der kan paa dette Sted være Anledning til at omtale den Erfaring, der ved Hjælp af talrige Udsædsforsøg i de senere Aar er gjort af Dr. H. Klebahn, nemlig at den tidligere saakaldte Vrietorn-Græsrust eller Kronrust, *Puccinia coronata* Corda, maa deles i to forskellige Arter. Den ene af disse har man ladet beholde det gamle Fællesnavn, *P. coronata*; den optræder med sin Skaalrust alene paa Tørstetræ (*Rhamnus Frangula*), og med sin anden Generation paa forskellige, mindre værdifulde Græsarter, af hvilke den vigtigste er Fioringræs (*Agrostis*). Den anden Art, som Klebahn har kaldt *Puccinia coronifera*, optræder med sin Skaalrust paa Korsved (*Rhamnus cathartica*) og med sin anden Generation paa Havre, Rajgræs og Svingel; den er saaledes ubetinget den vigtigste Art. Det følger altsaa heraf, at det af de to Vrietorn-Arter fortrinsvis er Korsved, som er den skadelige og maa søges fjærnet fra Havre- og Græsmarkers Nærhed. Det gamle Navn „Vrietorn-Græsrust“ er ikke længer betegnende, men maa erstattes af nye Navne for hver af de to Arter, som kan kaldes Tørstetræ-Græsrust (*P. coronata*) og Korsved-Græsrust (*P. coronifera*). Paa en med Eng-Rævehale tæt bevoxet Eng ved Broholm fandtes nævnte Græs i en usædvanlig Grad angrebet af den iøvrigt meget sjældne *Puccinia perplexans*, som har sin Skaalrustform paa Bidende Ranunkel, der ogsaa fandtes paa Engen.

Henvendelser og Brevvexling angaaende Kløver har hovedsagelig drejet sig om „Amerikansk Rødkløver“, dels Bestemmelse af indsendt Materiale med Forespørgsel om det var af europæisk eller amerikansk Oprindelse, dels om hvad der overhovedet maa forstaas ved Udtrykket „Amerikansk Rødkløver“. Paa dette sidste Spørgsmaal har jeg selvfølgelig svaret, at der herved forstaas en i Nord-Amerika udviklet,

stærkt behaaret Varietet af Rødkløver, som vedbliver at beholde sin ejendommelige Karakter ved Dyrkning i Europa, i alt Fald i flere Generationer, i Overensstemmelse med alt, hvad der hidtil, mig bekendt, foreligger i Literaturen af Udtalelser fra Botanikere og Landbrugere. Fra Askov-Eggen fik jeg tilsendt Prøver af syge Rødkløverplanter, der viste sig at være angrebne af den samme Svamp, som allerede optraadte der i 1895*), nemlig *Gloeosporium Trifolii*, som tidligere kun var kendt fra Nord-Amerika; det hedder i Meddelelsen om denne Sygdom: „Det ser ud til, at den bliver en slem Plage for Kløveren herovre og at den reducerer Udbyttet i en meget betydelig Grad, tilmed at Høet jo sikkert bliver kvalitativt forringet“. At afhugge de første smaa Pletter, som begynder at vise sig, og hurtigst fjerne Materialet, er foreløbig det eneste Raad, der kan gives mod denne Sygdom.

I de modtagne Skemaer findes i Rubriken om Sygelighed hos Kløver kun meget faa Besvarelser, naar bortses fra Tørkens Indflydelse, hvorom det endog fra Odsherred hedder, at Kløveren „gik saa at sige ud af Tørke“. Af Svampeangreb nævnes kun Kløverens Bægersvamp (*Sclerotinia Trifoliorum*), nemlig fra 6 Egne: Saxkøbing, Ringsted, Skjern, Guldager: „Kløveren angrebes i Efteraaret 1898 meget stærkt af en Skimmelsvamp, særlig hvor den var stærkt udviklet og ødelagdes i betydelig Grad heraf“, hvad der selvfølgelig havde stor Indflydelse paa Kløvermarkens Udvikling det følgende Aar; Aarup i Fyn: „En Kløvermark, 12 à 14 Td. Ld., stod smukt i Efteraaret 1898, men mindst $\frac{9}{10}$ af Kløveren gik bort i Løbet af Vinteren og næste Foraar, vistnok ødelagt af Bægersvamp; Kløveren holdt sig paa Smaapletter hist og her Marken“; Lerkenfelt: „Kløveren angrebet stærkt af Bægersvamp i Løbet af Vinteren, navnlig sildig moden Kløver, der gik helt bort“.

Rodfrugter.

Svampeangreb paa Rodfrugter viste sig usædvanlig lidt i det forløbne Aar. Jeg har dog fra et Par Steder Sjælland faaet

*) Se Oversigt over Sygdommes Optraeden etc. i „Tidsskrift for Landbrugets Planteavl“ 3. Bind, S. 137—138. (1896).

Meddelelser om stærke Angreb af Rodens Bladskimmel (*Peronospora Schachtii*) paa „Frøroer“, d. v. s. paa de til Frøavl om Foraaret udplantede Foderbeder. Ligeledes har jeg fra et Par Egne i Sjælland faaet tilsendt Blade af Foderbeder, som var stærkt angrebne af Bederust (*Uromyces Betae*) og fra et enkelt Sted af *Ramularia Betae*. Ogsaa den saakaldte „Hjærtetorraadnelse“, forarsaget af Bedens Branddug (*Sporidesmium putrefaciens*), er et enkelt Sted optraadt saa heftigt, at mellem 25 og 50 pCt. af Foderbederne blev ødelagte heraf. Af Sukkerroer har jeg modtaget Exemplarer med abnorme Svulster; saadanne kan blive af betydelig Størrelse, undertiden meget større end selve Roen; de synes hverken at skyldes Svampe- eller Insektangreb, og Misdannelsen er i Følge anstillede Forsøg ikke arvelig, men antages at hidrøre fra ukendte Jordbundsforhold og nærmest at skyldes et lokalt Overskud af Næring. Svulsterne er for saa vidt skadelige, som de kun er lidet sukkerholdige.

I en Turnipsmark ved Charlottenlund blev vist mig nogle fra det normale afvigende Exemplarer, som saavidt det kunde skønnes af Bladenes Form, Behaaring og Farve var Hybrider af Turnips og Rutabaga. De runde Former af Turnips var her en Del angrebne af Slimskimmel (*Fusarium Brassicae*), medens de lange Former var friske. Den for Turnips og Rutabaga farligste Snyltesvamp er Kaalbroksvamp (*Plasmiodiophora Brassicae*), som navnlig i Jylland fremdeles breder sig i Følge Meddelelser fra Asdal, Odden, Lemvig, Morsø, Tarm, Ulfborg, Varde: „Kaalbroksvampen griber om sig i en saadan Grad, at flere og flere af den Grund holder op med at dyrke Turnips og Kaalraber“. Foruden de tidligere kendte Midler til at bekæmpe Kaalbrok, nemlig omhyggelig Ødelæggelse af alle de angrebne Roer ved Opbrænding eller dyb Nedgravning samt Udryddelse af Agerkaa og andre korsblomstrede Ukrudtsplanter paa de angrebne Marker, kan tilføjes, at man i Følge Meddelelser fra Amerika, hvor Sygdommen ogsaa er optraadt med stor Voldsomhed, med udmærket Resultat har anvendt brændt Kalk til at sprede i Jorden, hvor man vil dyrke Roer. Det angives, at der maa anvendes mindst 10 Tdr. Kalk pr. Td. Land. Meldug angives fra en Række Egne som optrædende stærkere end sædvanlig, saa at en Mængde Blade bleve ødelagte heraf; den viser sig hyppigere paa Rutabaga

end paa Turnips. Denne stærkere Optræden af Meldug i sidste Sommer stemmer godt med den gamle Erfaring, at denne Svamp, i Modsætning til de fleste andre Snyltesvampe, trives bedst i varme og tørre Somre. Selvfølgelig var det en almindelig Klage, at Mangel paa Regn standsede Roernes Væxt og formindskede Udbyttet betydeligt. Angaaende Sygdomme hos Gulerødder har jeg kun faaet en eneste Meddelelse, nemlig angreb af *Macrosporium Dauci* paa Varieteten „Vogeser“ i Kirke-Saaby. Kartoffelsygdomme synes at have vis: sig i usædvanlig ringe Omfang; af de 187 modtagne Skemaer er det herhenhørende Spørgsmaal enten besvaret med Nej eller „meget lidt Sygdom“ eller Rubriken er blank i 181 Tilfælde. Kun fra 6 Egne nævnes en eller anden Sygdom hos Kartoffler, saaledes fra et Sted i det vestlige Fyn, hvorfra det hedder: „Kartoflerne var syge og groede saa igen“; fra Odsherred: „Kartoflerne udvikledes i to Perioder, først en lille svag, derefter en større Knold“; fra Bornholm: „Lidt Skurv“; fra Djursland: „Sorte Pletter indvendig i Knoldene forekom i vel stor Mængde“; fra Ulfborg: „Bakteriose ikke sjælden, enkelte Steder den almindelige Kartoffelsygdom“; fra Lystrup ved Aarhus: „Kartoffelskimmel (*Peronospora infestans*) paa sildige Kartoffelsorter“. Den i min forrige Beretning omtalte „Kalv“ i Kartoffler kan jeg nu supplere med følgende Iagttagelse. Jeg modtog nemlig senere fra Jægermester Krabbe, Hald, en Del Kartoffler, der var angrebne paa den beskrevne Maade, og det viste sig da, at Sygdommen skyldtes en Samvirken af to Aarsager, nemlig dels Smælderlarveangreb, dels *Rhizoctonia Solani*, der ellers holder sig overfladisk, men som benyttede de af Larverne frembragte Huller til at vandre dybere, udfyldende disse Huller med sit brune Mycelievæv og herved foraarsagende de sorte Pletter, ofte indtil Midten af Knoldene, hvilken Sygdom altsaa der i Egnen kaldes „Kalv i Kartofflerne“.

Angreb af Insekter m. m.

Insektangreb var i det hele mere fremtrædende paa Markens Avlsplanter i 1899 end Svampeangreb. Fra 21 Egne er i de modtagne Skemaer givet Meddelelser om forskellige Insektangreb paa Beder (Runkelroer og Sukkerroer). Knoporme (d. v. s. Uglelarver, *Agrotis*) er nævnt som optrædende

mer eller mindre skadelig for Runkelroer af 13 Indsendere (Egne ved Lyngby, Tølløse, Ringsted, Sorø, Ruds-Vedby, Præstø, Olstrup, Vordingborg, Nord-Falster, Saxeboing, Nakskov, Lohals, Ullerslev paa Fyn), medens der fra flere andre Egne blot omtales, at Larver eller „Orme“ havde angrebet Runkelroerne uden at man heraf kan slutte noget nærmere. Angreb af Smælderlarver omtales alene paa Sukkerroer fra 3 Indsendere; det hedder saaledes fra Møen: „Sukkerroemarkerne blev mange Steder angrebne af Smælderlarverne, der afbed Toppen lige efter første Udtynding og satte derved store Spring i Rækkerne“. Oldenborrelarver i Runkelroemarken nævnes kun fra 3 Egne (Vordingborg, Nord-Falster og Saxeboing), og Bladlus paa Frøroer fra Horsens og Søllerød. Angaaende Angreb af Roefluen (*Anthomyia conformis*) paa Sukkerroer har jeg faaet to Meddelelser, begge fra det vestlige Lolland, hvor Markerne næsten overalt var stærkt angrebne af nævnte Fluelarver „for sent til at dræbe dem, men dog tidnok til at svække dem, ved at de angrebne Blade visnede for tidligt; Skaden er størst paa mager og tarvelig kultiveret Jord, af mindre Betydning paa vel behandlet Jord med rig Næring“.

De egentlige Roer, det vil sige Turnips og Rutabaga, var sidste Sommer i ganske usædvanlig Grad angrebne af Insekter; navnlig optraadte Bladlus meget ødelæggende, især for Rutabager. I de modtagne Besvarelser paa Skemaerne er Bladlus opført som optrædende paa iøjnefaldende Maade fra 7 Egne paa Turnips, men fra 47 Egne paa Rutabaga, af hvilke de 38 i Jylland, de 8 i Sjælland, 1 paa Lolland. Af herhenhørende Udtalelser fortjener følgende at anføres: Asdal: „I August angrebes Kaalrabi i saa høj Grad af Lus, at hele Marken lugtede; pletvis gik K. næsten ud paa de letteste Steder“. Odden: „Bladlus anfaldt iaar i større Mængde Kaalrabi; det hemmede i høj Grad Knoldens Væxt; efter en stærk Regn i Slutningen af September forsvandt Lusene og Knoldene skød igen friske Blade“. Brønderslev: „En Slags Bladlus afaad alle Bladene i August Maaned“. S. Elkjær: „Vel nærmest paa Grund af Tørken blev Bladene i September stærkt befængte med Lus, hvorved Planterne sygnede hen; da Regnen kom i Oktober, rettede de sig en Del igen“. Skørping: „Lus i høj Grad enkelte Steder“. Skive: „Lus har i høj Grad

forringet Udbyttet mange Steder“. Holstebro: „Hjemsøges stærkt af Bladlus, paa mange Steder forringedes Udbyttet med mindst $\frac{1}{4}$ “. Lemvig: „Især de først saaede Marker blev i September og Oktober meget stærkt angrebne af Lus i Bladene, saa Toppen krøllede helt sammen; det forringede mange Steder Udbyttet med det halve“. Skjern: „De fleste Steder befængt med Lus i Roernes øverste Del; de angrebne Marker frembragte en ulidelig Stank“. Herning: „Kaalrabitoppen var næsten alle Vegne ualmindelig befængt med Lus, men Roden led ikke af nogen Sygdom og synes at holde sig godt i Kulerne“. Klank: „Bladlus meget slemme paa de tidlig saaede“. Horsens: „Kaalrabi angrebes saa voldsomt af Bladlus og Skimmel (formodentlig Meldug), at dens Væxt flere Steder helt standsede i første Halvdel af August,“. Lerkenfelt: „Afgrøden ødelagtes omtrent af Lus“. Slangerup: „De saaede Kaalraber mislykkedes paa Grund af Angreb af Lus og Larver, medens de plantede blev gode, da der paa disse saa at sige ingen af disse Dyr fandtes“. Desuden hedder det paa mange andre Steder: „Ualmindelig befængt med Lus“, „stærkt Angreb af Lus“ osv.

Men ogsaa forskellige andre Insekter skadede Roerne betydeligt i sidste Sommer. Knoporme angives som optrædende paa Turnips fra 6 Egne, paa Rutabaga fra 3 Egne; men desuden anføres fra 15 Egne Larver eller Orme i Roerne, uden at man kan skønne, til hvilke Arter de hører. Fra Glorup hedder det: „5 Td. Ld. blev saaet om to Gange, grundet paa Larveangreb, og Avlen blev slet paa Grund af det vedvarende Angreb“. Paa en Mark ved Charlottenlund saa jeg i Midten af Oktober en betydelig Ødelæggelse i en Turnipsmark, idet de runde Former (særlig White globe) næsten alle var totalt ødelagte, idet de var fyldte med en raadden, stinkende, vællingagtig Masse eller helt tomme, men med en endnu levende Skal, der paa den indre Side var bleven dækket med et korkagtigt Lag og som i Spidsen skød en Kres af Knopper frem. I nogle af de Turnips, hvor Ødelæggelsen endnu ikke var skreden saa vidt frem, fandtes Larver og Pupper af Kaalfluen (*Anthomyia Brassicae*), saa at det er muligt, at Ødelæggelsen kan skyldes disse. Den samme Ødelæggelse synes i Følge modtagne Meddelelser at have vist sig flere Steder paa Turnips i sidste Sommer, da det fra adskillige Egne hedder,

„at Roerne raadnede stærkt, medens Toppen tilsyneladende var frisk og groede videre med nye grønne Skud“, eller at „mange Roer raadne indvendig og kun med en tynd Bark af Roen frisk ved Optagningen“. Jordlopper angives fra 6 Egne at være optraadt ret slømt paa Turnips. Fra Gaardbogaard meddeles, at Smælderlarver har ødelagt enkelte Turnipsmarker, og Kaalorme har nogle Steder gjort Skade paa Rutabager. Naar det fra Avernakø meddeles, at Turnipsen var besat med en Mængde større eller mindre Udvæxter, der indeholdt smaa Larver, har det utvivlsomt været Larver af Kaalsnudebille (*Ceutorhynchus sulcicollis*).

Af Insektangreb paa andre Kulturplanter kan dels i Følge modtagne Meddelelser, dels af egen Erfaring nævnes følgende. Angreb af Smælderlarver i Vaarsæd paa Bornholm, Møen, Præstø-Eggen, Vejle: „Mange Havre- og Bygmarker har baade iaar og ifjor lidt meget ved Smælderlarveangreb lige strax efter Spiringen, og indtil Planten har begyndt at skyde flere Blade, især fremtrædende paa Lerjord“; Kuditze paa Lolland: „Byg efter Roer blev som sædvanlig stærkt ædt 2—3 Uger efter at den var kommen op“; endvidere fra Storehedinge, Jerslev, Ølgod, Gaardbogaard, hvor „Smælderlarver og Fritfluer har ødelagt flere Havremarker“. Fra Vordingborg hedder det: „Bygfluene optraadte særlig i de sidst saaede Bygmarker“. Oldenborrelarver i Sæden er kun meddelt fra Saxkøbing og Vordingborg. Den i min Beretning om Landbrugsplanternes Sygdomme i 1897 (S. 131) nærmere omtalte Kornorm (*Calandra granaria*) optraadte i 1899 paa et Kornloft i Fyn. Fra Falster meddeles, at Kartofler har lidt i ukendt Grad af Knoporme, og fra Støvring, at Hestebønneavl næsten umuliggøres paa Grund af Bladlus. Midt i Juli bemærkede jeg i en Bygmark ved „Aasen“, S. for Hornbæk, en overordentlig Mængde aflange, omtrent 6 Millimeter lange, gule Puppehylstre, som var fastklæbede især til Bygaxenes Stakke, men ogsaa til Straa og Blade af Bygget. I en længere Strækning langs Udkanten af en Skov fandtes en til flere saadanne Pupper næsten paa hver Bygplante. Da jeg antog, at det var Insekter, der var knyttede til Byg og muligvis gjorde Skade paa samme, indsamlede jeg en Del Exemplarer for at klække dem, og allerede efter faa Dages Forløb begyndte Udviklingen at finde Sted. Det viste sig da, at de tilhørte en Snudebille,

nemlig *Hypera Polygoni*. Den har dog næppe andet med Bygget at gøre, end at Larverne krybe op paa samme for at forpuppe sig paa et luftigt Sted, hvad der iøvrigt maa være en besværlig Vandring, da Snudebillelarver ere fodløse.

Rundorme eller Nematoder er optraadte i Havre et Par Steder i Fyn og et Sted i Sjælland; fra Aalborg-Eggen modtog jeg Exemplarer af de angrebne Havreplanter, hvori fandtes Stængelaal (*Tylenchus devastatrix*); Havren var dyrket i Mosejord, og der fandtes deri kresrunde Pletter paa indtil en Snes Alen i Diameter, som var angrebne paa denne Maade. Endelig har jeg faaet Meddelelse om Kløveraalsens Optræden fra Ringsted, Saxkøbing, Skanderborg og Jellinge.

Angreb af Snegle viste sig, som man i den tørre Sommer kunde vente det, sjældent; jeg har dog fra Hvolgaard i Jylland faaet Meddelelse om, at den nye Kløver i Efteraaret blev slemt medtaget af graa Snegle.

Ukrudtsplanternes Optræden i 1899.

Markukrudtet var i den sidste Sommer i det hele taget mindre fremtrædende end sædvanligt. I de modtagne Meddelelser fra Landmænd hedder det fra 8 Egne, at der intet Ukrudt var, eller at der var ualmindelig lidt Ukrudt i Markerne iaar, saa at der slet ingen Arter nævnes fra disse Steder, og fra 19 Indsendere er Rubriken blank, hvad der tyder paa det samme Forhold. Men selv fra en Del af de Egne, hvor en eller anden Ukrudtsplante nævnes som den hyppigste, erklæres dog ofte, at der var mindre end sædvanlig. Det var jo sikkert Tørken, der bevirkede, at det Ukrudt, der ikke har dybt gaaende Rødder, og derfor især enaarige Planter, trivedes saa ringe. Desværre gik det jo ofte samtidig ud over Avlsplanterne, om end sjældent i den Grad, som det hedder fra en Ejendom i det vestlige Fyn: „Græsmarken kemisk ren for al Væxt“, eller fra Hjortshøj i Djursland: „Der var næsten hverken Græs eller Ukrudt, lidt Rødknæ og Senegræs.“ En enkelt Udtalelse i modsat Retning findes dog ogsaa, idet det hedder fra Asdal: „Ukrudt var meget udbredt i den fortørrede Sæd“.

Som sædvanlig var der flest Meddelelser om Ukrudt i Vaarsæden, nemlig fra 156 Indsendere, medens der for Vinter-

sædens Vedkommende kun var anført fremherskende Ukrudtsplanter fra 72 og i Græsmarken fra 87 Indsendere af Skemaerne.

Vintersæden synes især at have været usædvanlig ren i sidste Sommer; fra mange Egne erklæres, at der slet ikke har vist sig skadeligt Ukrudt i samme, og paa intet Sted er der Tale om, at der fandtes mere end almindeligt. De 19 Arter, der er nævnte som de mest fremherskende, er Klinte og Kornblomst, hver fra 22 Egne (i 1898 fra 34 og 26), Hejre fra 16 (i 1898 fra 28), Valmue fra 11, Tidsel fra 6, Snerle fra 5, „Margaritter“ (om hermed menes Lugtløs Kamille eller Hvid Oxøje er ikke godt at vide) fra 5, Hønsgræs (formodentlig Fuglegræs-Fladstjerne) fra 3 Egne. De øvrige er kun nævnte hver især af en enkelt Indsender, nemlig Hovedgræs (Ager-Rævehale), Blød Hestegræs, Melde, Rødknæ, Spergel, Kiddike, Tadder-Vikke, Rød Tvetand, Skjaller, Gaaseurt, Røllike.

Vaarsæden har som sædvanlig været langt mere forsynet med Ukrudt end Vintersæden, og ligesom tidligere eller i endnu højere Grad, er det de gule Korsblomstrede, som udgør den aldeles overvejende Del af Ukrudtet her. I de 187 indløbne Skemaer er paa Spørgsmaalet om det mest fremherskende Ukrudt i Vaarsæden af 110 Indsendere nævnt Agerkaal (84) eller Agersennep (18) eller Kiddike (8), hvilke tre Arter maa slaas i Hartkorn, da der i Almindelighed ikke skelnes skarpt mellem disse, om end enkelte Skemaer har alle tre Navne. Derefter kommer Tidsler fra 70, Følfod fra 13 (i 1898 fra 32), Melde (d. v. s. Gaasefod) fra 9, Spergel fra 8 (alle i Jylland), Pileurt fra 5, Svinemælk fra 4, Skabiose, Gul Oxøje, Graabykke, Rødknæ, Kvik og Padderokke fra 2 Egne. Af særlige Udtalelser skal nævnes følgende. Sorø: „Ukrudtet led af Tørken undtagen Tidsler.“ Otterup: „Tidsel i usædvanlig høj Grad.“ Kappendrup i Fyn: „Agersennep florerede usædvanlig frodigt saavel i Stub- som i Græsmarker i Efteraaret.“ Duelund: „Agersennep optraadte i stor Mængde paa Marker, hvor den aldrig før var set.“ Stenderup: „Agerkaal breder sig, Følfod aftager.“ Brædstrup: „Paa Mosekultur klages der over, at Pileurt og Melde breder sig, særlig i Blandsæden.“

Græsmarken var som sædvanligt mest plaget af Tidsler, der fra 36 Egne angives som det mest fremherskende Ukrudt; fra Gaardbogaard meddeles, „at paa mange Egne forekom iaar Tidsler i større Mængde, hvor der ikke har været saadanne tidligere, formodentlig en Følge af den vedholdende Varme, som har bragt dybere liggende Frø til at spire“ (snarere bragt flere Knopper paa Formeringsskuddene til Udvikling). Næst efter Tidslen kommer Følfoed fra 16, Skræppe fra 10, Vild Gulerod fra 11, Hvid Oxøje fra 9, Kamille og Kvik fra 5, Ager-Gaaseurt fra 4, Mælkebøtte, Slangehoved, Oxetunge og Ranunkler fra 2 Egne. Følgende er kun angivne fra 1 Egn: Bynke, Stinkende Gaaseurt, Røllike, Skabiose, Vejbred, Hyrdetaske, Reseda (Bornholm), Storckenøb, Stifmoderblomst, Pileurt, Siv, Padderokke. Af særlige Udtalelser skal anføres følgende. Vardeegnen: „Den saakaldte Røllike tiltager Aar for Aar i Græsmarken.“ Ribeegnen: „Siv breder sig stedse mere og mere, og noget rigtigt Middel til at bekæmpe den med er endnu ikke fundet; selv paa Klægjorden har den bredt sig meget; et Par Aar efter at Marken har været pløjet, staaer Sivene igen nok saa frodig. Man har prøvet paa at grave lidt rundt om de største Buske, saa Vandet kan komme til at staa rundt om dem om Vinteren, og det har vist sig, at dette Middel kan ødelægge dem fuldstændig; men det synes jo næsten at være et uoverkommeligt Arbejde.“

Paa det i Skemaerne opførte Spørgsmaal: „Har der i det sidste Aar været prøvet nye eller særlige Midler til Ukrudtets Bekæmpelse, og da med hvilket Resultat?“ er der indløbet 46 Besvarelser. Disse angaar i de fleste Tilfælde Skræpløjning især om Efteraaret, Overharvning om Foraaret efterat Sæden er kommen op, samt Anvendelse af Lugemaskiner. Anvendelse af Skræpløjning er omtalt fra 13 Egne, i Regelen med godt Resultat, f. Ex. fra Horslunde paa Lolland: „Skræpløjning snarest mulig efter Høst viser overalt her udmærkede Resultater saa godt som for alt Ukrudts Vedkommende.“ Snedsted: „Skræpløjning om Efteraaret med godt Resultat.“ Lundby i Sjælland: „Skræpløjning i Steden for Svenskharvning til al Foraarssæden, strax efterfulgt af

Radsaamaskine benyttes her med stor Fordel til Bekæmpelse af Rodukrutt.“ Næstved: „Skrælleplov er det virksomste Middel mod Ukrutt om Sommeren i Brakken, mellem Dybpløjning om Efteraaret til Stubben og om Foraaret til Saaning.“ En enkelt Udtalelse gaar dog i modsat Retning, idet der paa omtalte Spørgsmaal er svaret fra Laven: „Ja, mest Skrælplov, men Resultatet er efter almindelig Mening, at Ukruttet er bleven værre derved.“ Overharvning af Sæden, efter at denne er kommen op, omtales fra 12 Egne, i Regelen med godt Resultat, f. Ex. Næsgaard paa Falster: „Overharvning af Vaarsædsjorden, naar den er dækket med Skrælplov, har hemmet Frøukrutt uden at skade Sæden.“ Møen: „Vaarsædsmarken overharves to Gange efter at Sæden er kommen op, for at ødelægge Agerkaalen; Midlet virkede godt.“ Amager: „Her sker nogen Lugning, saas tykt, dækkes med Skrælleplov, saa Harvning kan anvendes lige naar Sæden er ved at komme op, hvilken Foranstaltning er aldeles fortrinlig.“ Samsø: „En Del Marker bliver overharvet efter at Sæden og Ukruttet er kommen op; under heldige Forhold og udført i rette Tid hemmer det Ukruttet meget, men Vejret kan ogsaa være saadant, at det kan skade Sæden mere end Ukruttet.“ Otterup i Fyn: „Til Udryddelse af Agerkaal benyttes en lille let Harve med $\frac{1}{4}$ Tomme tykke Rundjærnstænder, 3 Tommer mellem Tænderne; den anvendes, naar Foraarssæden begynder at komme op.“ Salling: „Naar Sæden er ved at komme op, overharves Markerne med en 12 Fods Letharve, hvorved den spirede Agerkaal ødelægges og Sæden faar et Forspring for den næste Afgrøde Agerkaal.“ Thy: „Overharvning med Letharve efter nedpløjet eller radsaaet Sæd til Planten stod med tredie Blad gav godt Resultat.“ Lugemaskiner omtales fra 10 Egne som bragt i Anvendelse, men med forskelligt Resultat, f. Ex. Bornholm: „Lugemaskinen til Hestekraft er anvendt lidt, med nogenlunde tilfredsstillende Resultat mod Agerkaal.“ Møen: „Agersennep paa sine Steder saa tæt, at den trods Lugemaskine dog omtrent kvalte Sæden.“ Vordingborg: „Enkelte Steder er Lugemaskine anvendt mod Agerkaal med godt Resultat.“ Skamby i Fyn: „Ingemanns Lugemaskine har virket nogenlunde tilfredsstillende“. Bogense: „Der har været prøvet Lugemaskine; Resultatet ikke tilfredsstillende.“ Djurs-

land: „Højbys Lugemaskine anvendt mod Agerkaal; om denne end hemmes noget, skyder Planterne paany Blomster, der giver modent Frø; muligvis iaar kun paa Grund af Kornets svage Væxt; en Mangel ved Lugemaskinen er, at den under Gangen ikke kan hæves eller sænkes, desuden spænder den over for lidt.“ Endvidere angives hist og her Haandlugning samt Stikning af Tidsler, f. Ex. Lystrup ved Aarhus: „Jeg rykker Agertidslen op med Rod i Græsmarken efter en Regn, ligeledes Rumex.“ Odsherred: „Her hugger vi Toppen af Tidslerne paa et Tidspunkt, da de er højere end Sæden; derved undgaas Blomstring og Frødannelse, og den afhugne Tidsel holder sig grøn i Bladene; det kan overkommes og ser godt ud paa Sædmarken, samt gør Tidslen til et yndet Foder, særlig til Heste. Forsøg med Overbrusning med Jærnvitriol er prøvet nogle Steder med godt Resultat (f. Ex. Næsgaard paa Falster og Guldager i Jylland). Af forskellige spredte Forholdsregler mod Ukrudt skal nævnes fra Holmegaard i Sjælland: „Fjedertandskultivatoren for Kvikkens, Cambridgeharve og Knivharve for Agerkaalens Vedkommende er fortrinlige Midler“. Hvolgaard i Jylland: „Ved Hjælp af de nye Plove og Knivharver samt Brugen af Agerslæberen tidlig om Foraaret, endvidere Skræpløjning med tilhørende Bearbejdning om Efteraaret, synes Ukrudtet at formindskes.“ Fannerup ved Kolind: „Skræpløjning af Stub for at ødelægge Agerkaal er uheldig; Harvning eller bedre Rivning med en lidt streng Hesterive og derefter Slæber med Tromle er langt bedre.“ Bornholm: „Pløjning to Gange om Foraaret til 6rad. Byg, for at bekæmpe Svinetidsler, synes ikke at hjælpe.“

Paa Spørgsmaalet: „Er der gjort andre særlige Iagttagelser vedkommende Ukrudtet?“ er der kun indløbet nogle faa Bemærkninger, af hvilke skal nævnes fra Kirkeskjensved i Sjælland: „Der foreligger her fra Egnen et tydeligt Exempel paa, at Jorder, der iforvejen var fri for Ukrudt, er bleven stærkt forurenede af Agertidsel og Følfod fra en Nabomark, som er stærkt befængt med disse Ukrudtsplanter“. Samsø: „Agerkaalen viste sig meget i Udlægsmarkerne efter at der var kommen lidt Regn efter Høst.“ Odense: „I Brak — og særlig i Halvbraksmarkerne — lykkedes

det, paa Grund af Tørken, kun at faa en ringe Mængde Frøukrudt til at spire og derefter at ødelægge.“ Hvolgaard: „Indhøstning af Rug til Hø — naar den er skreden — med efterfølgende Turnips, samt i det hele taget Indhøstningen af Afgrøden til Hø, vinder mere og mere Indgang og maa absolut virke dæmpende paa Ukrudtet.“
